

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych w odniesieniu do produktów rzemieślniczych i przemysłowych, zmieniającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1001 i (UE) 2019/1753 oraz decyzję Rady (UE) 2019/1754”

[COM(2022) 174 final – 2022/0115 (COD)]

(2022/C 486/17)

Sprawozdawca: **Paulo BARROS VALE**

Wniosek o konsultację	Rada Unii Europejskiej, 11.5.2022
Podstawa prawna	Art. 118 ust. 1 i art. 207 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	8.9.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	21.9.2022
Sesja plenarna nr	572
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	227/2/2

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji dotyczącą ochrony oznaczeń geograficznych produktów przemysłowych i rzemieślniczych na szczeblu UE, która wypełnia lukę prawną w odniesieniu do tych rodzajów produktów. Należy dbać o tożsamość regionalną i tradycyjną wiedzę fachową, a prawodawstwo w tej dziedzinie jest ważnym narzędziem rozwoju regionów, ponieważ ochrona oznaczeń geograficznych chroni także producentów i konsumentów.

1.2. EKES uważa, że ochrona oznaczeń geograficznych sprzyja rozwojowi regionów, a szczególnie regionów słabiej rozwiniętych, stanowiąc zachętę dla producentów dzięki zapewnieniu uznania ich produktów i ochrony przed imitacjami, przyciągając i zatrzymując ludność dzięki lepszym i lepiej płatnym możliwościom zatrudnienia oraz wspierając zrównoważoną turystykę, zwłaszcza turystykę niszową opartą na renomie regionu.

1.3. Komisja przedstawia wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych produktów rzemieślniczych i przemysłowych. EKES nie ma pewności, czy opcja ta jest korzystniejsza niż rozszerzenie istniejących ram prawnych dotyczących produktów rolnych i środków spożywczych, win i napojów spirytusowych na produkty przemysłowe i rzemieślnicze. Ten drugi wariant mógłby zapobiec rozproszeniu prawodawstwa, procedur i organów poprzez stworzenie jednolitego systemu ochrony dla poszczególnych oznaczeń geograficznych mającego zastosowanie do każdej typologii produktów.

1.4. EKES postrzega jako konieczne, by wybrany symbol oznaczenia geograficznego był atrakcyjny i dostosowany do wszystkich nowych form komunikacji – od tradycyjnych etykiet po bardziej zaawansowaną komunikację cyfrową. Powinien wzbudzać w konsumentach zaufanie i umacniać ich w przekonaniu o jakości, a także pomagać producentom w komunikacji. EKES uważa, że można by przewidzieć aktualizację obecnego symbolu chronionego oznaczenia geograficznego określonego w załączniku do rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 664/2014 z dnia 18 grudnia 2013 r. ⁽¹⁾ oraz opracowanie podręcznika dotyczącego marki.

⁽¹⁾ Dz.U. L 179 z 19.6.2014, s. 17.

1.5. EKES uważa, że zasadnicze znaczenie ma szybkie i proste przejście od ochrony oznaczeń geograficznych na szczeblu krajowym do ochrony na poziomie UE. Ważne jest, aby nie przedłużać równoległego stosowania tych dwóch systemów, gdyż wprowadza to w błąd konsumentów i producentów. Z drugiej strony państwa członkowskie, które już korzystają z ochrony geograficznej na mocy porozumienia lizbońskiego, powinny być w stanie szybko użyć symbolu UE i tym samym uwypuklić jakość swoich produktów.

1.6. EKES zaleca, by Komisja ściśle monitorowała konflikty, które mogą pojawić się w procesie certyfikacji, zwłaszcza z państwami trzecimi, i korzystała ze swoich uprawnień negocjacyjnych. Decyzja o przyznaniu certyfikacji powinna być bez wątpienia podejmowana przez Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej (EUIPO), podmiot uznany za właściwy w sprawach własności przemysłowej, ale należy ustanowić kanał komunikacji między Urzędem a Komisją w celu zbadania wątpliwości, które mogą prowadzić do sporów. Regiony transgraniczne (w UE i poza nią) mogą stanowić szczególne wyzwanie dla budowania konsensusu niezbędnego do ochrony producentów i konsumentów.

2. Uwagi ogólne

2.1. Celem wniosku Komisji jest zapewnienie ochrony oznaczeń geograficznych (OG^(?)) produktów rzemieślniczych i przemysłowych na poziomie Unii. Produkty te są wyłączone z obecnego mechanizmu ochrony OG, który obejmuje jedynie produkty rolne i środki spożywcze, wina i napoje spirytusowe. W UE istnieje wiele produktów rzemieślniczych i przemysłowych o unikalnych cechach związanych z ich regionem pochodzenia; produkty te są nieustannie imitowane i podrabiane i w związku z tym należy je pilnie chronić.

2.2. Brak ogólnounijnego mechanizmu ochrony oraz niepewność prawa wynikająca z istnienia różnych przepisów krajowych lub z braku przepisów utrudniają ochronę produktów rzemieślniczych i przemysłowych o unikalnych cechach związanych z ich regionem pochodzenia. Luki te mogą prowadzić do zanikania produktów i związanych z nimi umiejętności. Wyjątkowe produkty regionalne stanowiące część tradycji i tożsamości regionów muszą być chronione i doceniane w celu pobudzenia rozwoju regionów, przekazywania powiązanej z tymi produktami wiedzy fachowej oraz przyciągania i zatrzymywania ludności.

2.3. W listopadzie 2019 r. UE przystąpiła do Aktu genewskiego Porozumienia lizbońskiego w sprawie nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych^(?). Obecnie konieczne jest stworzenie ram prawnych umożliwiających Unii przedstawienie wykazu oznaczeń geograficznych, które mają zostać objęte ochroną systemu, co umożliwi europejskim producentom korzystanie z tej ochrony.

2.4. Jak już stwierdził EKES⁽⁴⁾, ochrona OG jest cennym zasobem dla europejskich producentów. Komitet popiera stworzenie zharmonizowanego systemu ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych. Jego zdaniem system ten pomaga producentom w skuteczniejszym prezentowaniu produktów wysokiej jakości na zglobalizowanym, zliberalizowanym i konkurencyjnym rynku, co ma jeszcze większy pozytywny wpływ na regiony słabiej rozwinięte.

2.5. Stanowisko to zostało już potwierdzone przez EKES w 2015 r. w opinii w sprawie rozszerzenia oznaczeń geograficznych na produkty nierolne⁽⁵⁾. EKES przyjmuje z zadowoleniem rozszerzenie OG na produkty nierolne w drodze regulacji na szczeblu UE, a także zaleca, by nowy system w jak największym stopniu opierał się na ramach prawnych dla produktów rolnych i środków spożywczych, win i napojów spirytusowych.

^(?) Oznaczenie geograficzne (OG) oznacza każde oznaczenie odnoszące się do produktu pochodzącego z określonego obszaru geograficznego, którego szczególna jakość, renoma lub inna cecha jest zasadniczo związana z jego pochodzeniem geograficznym.

⁽²⁾ Akt genewski porozumienia lizbońskiego, zarządzany przez Światową Organizację Własności Intelektualnej (WIPO), umożliwia umawiającym się stronom korzystanie z szybkiej i nieograniczonej ochrony oznaczeń geograficznych na wysokim poziomie. Akt genewski aktualizuje porozumienie lizbońskie i rozszerza jego zakres stosowania na wszystkie oznaczenia geograficzne.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 286 z 16.7.2021, s. 59.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 251 z 31.7.2015, s. 39.

2.6. Zdaniem EKES-u ochrona dzięki OG produktów rzemieślniczych i przemysłowych może mieć szereg pozytywnych skutków obejmujących następujące elementy: jakość produktów, wymagana do spełnienia kryteriów ochrony oznaczeń geograficznych, co daje konsumentom pewność; przyciąganie i zatrzymywanie mieszkańców regionu dzięki stworzeniu lepszych i lepiej płatnych miejsc pracy oraz dzięki wzbudzeniu dumy i zapewnieniu renomy w wyniku poczucia przynależności do regionu o wyjątkowych cechach; rozwój zrównoważonej turystyki i ochrona przed szkodami spowodowanymi imitacją i podrabianiem towarów.

3. Uwagi szczegółowe

3.1. Wniosek Komisji opiera się na postanowieniach Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) dotyczących własności intelektualnej i wspólnej polityki handlowej⁽⁶⁾. Jego celem jest wprowadzenie wspólnego systemu ochrony produktów rzemieślniczych i przemysłowych (jednolitego europejskiego prawa własności intelektualnej) oraz ustanowienie scentralizowanych mechanizmów wydawania zezwoleń, koordynacji i nadzoru, dostosowanych do systemu lizbońskiego i wdrażających porozumienie zawarte wraz z podpisaniem aktu genewskiego. Wybrany instrumentem jest odrębne rozporządzenie, zgodne z istniejącym rozporządzeniem dotyczącym produktów rolnych i środków spożywczych, win i napojów spirytusowych. Przeprowadzono konsultacje z zainteresowanymi stronami, które zasadniczo popierają utworzenie dedykowanego systemu oznaczeń geograficznych.

3.2. W ocenie skutków przeanalizowano trzy warianty strategiczne, obok scenariusza zachowania obecnych ram regulacyjnych (rozdrobnione ramy oraz słaba ochrona na szczeblu międzynarodowym): wariant 1 – rozszerzenie systemu ochrony OG produktów rolnych na OG produktów rzemieślniczych i przemysłowych; wariant 2 – samodzielne rozporządzenie UE ustanawiające ochronę sui generis oznaczeń geograficznych; wariant 3 – reforma znaku towarowego.

3.3. Wybrano wariant 2 i przedstawiono wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych produktów rzemieślniczych i przemysłowych. EKES nie jest przekonany, że jest to najlepszy wariant, ponieważ jeśli celem wniosku jest przyjęcie takiego samego systemu jak w przypadku produktów rolnych i środków spożywczych, win i napojów spirytusowych, znacznie prościej byłoby rozszerzyć istniejące ramy na produkty rzemieślnicze i przemysłowe (wariant 1). Ta nowa kategoria produktów zostałaby uwzględniona w ramach trwającego przeglądu w sektorze rolno-spożywczym, co zharmonizowałoby procedury uznawania OG bez rozproszenia przepisów, procedur i organów.

3.4. Jeśli chodzi o wymiar terytorialny, EKES popiera wybór chronionego oznaczenia geograficznego (ChOG) zamiast chronionej nazwy pochodzenia (ChNP). Nie jest bowiem konieczne, aby ochrona tego rodzaju produktów była ograniczona do produktów, których wszystkie etapy produkcji, przetwarzania lub przygotowania miały miejsce w danym regionie. Tożsamość produktu rzemieślniczego lub przemysłowego nie zanika, jeśli jeden z tych etapów miał miejsce w innym regionie, ponieważ jest związana z historią lub metodami produkcji.

3.5. EKES uważa, że najodpowiedniejszym rozwiązaniem jest wprowadzenie dwuetapowego systemu, najpierw na szczeblu krajowym, a następnie na szczeblu UE. Państwa członkowskie posiadają najlepszą wiedzę na temat cech charakterystycznych swojego terytorium i produktów, które mogą zostać objęte systemem ochrony oznaczeń geograficznych, a ponadto nie ma barier językowych. Zwraca jedynie uwagę na to, że system krajowy powinien być sprawny, niedrogi i zapewniać równe warunki działania wszystkim producentom, niezależnie od ich pochodzenia.

3.6. EKES popiera wybór EUIPO⁽⁷⁾ jako organu odpowiedzialnego za rejestrację na poziomie UE. EUIPO jest instytucją posiadającą duże doświadczenie w dziedzinie własności przemysłowej, udokumentowane zdolności i kompetencje w zakresie wypełniania swoich obowiązków, jak też niezbędne narzędzia do przeprowadzenia rejestracji. Wybór ten jest tym bardziej istotny, że umożliwi sprawdzenie niezgodności rejestracji OG z rejestracją znaków towarowych i patentów.

⁽⁶⁾ Art. 118 i 207 TFUE.

⁽⁷⁾ EUIPO – Urząd Unii Europejskiej ds. Własności Intelektualnej.

3.7. EKES popiera możliwość, by wnioski o rejestrację, unieważnienie lub zmianę specyfikacji produktu dla oznaczeń geograficznych mogły być składane bezpośrednio do EUIPO przez grupę producentów, jeżeli producenci pochodzą z państwa członkowskiego wnioskującego o zwolnienie z obowiązku wyznaczenia organu właściwego do zarządzania krajowym etapem rejestracji i innymi procedurami odnoszącymi się do tej kategorii produktów. W istocie żaden producent nie powinien być wyłączony z systemu ochrony OG tylko dlatego, że jego kraj pochodzenia nie uznaje znaczenia zainwestowania w ten instrument.

3.8. EKES z zadowoleniem przyjmuje możliwość złożenia oświadczenia własnego w celu sprawdzenia zgodności ze specyfikacją oznaczenia geograficznego. W takich przypadkach przewiduje się, że państwa członkowskie będą przeprowadzać kontrole wrywkowe. Zwraca uwagę na trudności związane z takimi kontrolami, a nawet na konflikty jurysdykcji, które mogą pojawić się w sytuacji, gdy wyznaczenie OG obejmuje więcej niż jedno państwo członkowskie, a w szczególności państwo trzecie.

3.9. EKES cieszy się, że produkty rzemieślnicze i przemysłowe będą chronione europejskim tytułem zastępującym istniejące systemy krajowe. Wariant ten pozwala uniknąć współistnienia dwóch systemów (europejskiego i krajowego) i zapewnia jednolite podejście. Ma to szczególne znaczenie dla ułatwienia procedury ochrony w regionach transgranicznych poprzez ujednoczenie procedur.

3.10. EKES podkreśla znaczenie zdefiniowania produktów rzemieślniczych i przemysłowych, o których mowa w art. 3 wniosku dotyczącego rozporządzenia. Definicja ta powinna cieszyć się szerokim konsensusem wśród zainteresowanych stron, tak aby nie ulegało wątpliwości, które produkty mogą być chronione oznaczeniami geograficznymi.

3.11. EKES uważa, że w specyfikacji produktu należy uwzględnić czynnik innowacyjności, ponieważ może on przyczynić się do ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego. Zmiana metody produkcji w drodze innowacji, technologii lub procesu, która nie podważa jakości, autentyczności, renomy lub cech charakterystycznych produktu związanych z jego pochodzeniem geograficznym, nie może prowadzić do cofnięcia ochrony ani stanowić podstawy do wymogu nowego procesu składania wniosków.

3.12. EKES wyraża zaniepokojenie, że wybór lub stosowanie nazwy regionu oraz kontrola po procedurze certyfikacji mogą prowadzić do konfliktów między państwami członkowskimi oraz szczególnie z państwami trzecimi. W wypadku transgranicznych OG może brakować konsensusu co do nomenklatury, która ma zostać przyjęta, a ponadto niektórzy producenci mogą mieć trudności z dostępem do tej ochrony. Komisja powinna zatem posiadać uprawnienia polityczne do negocjowania konsensusu. To uprawnienie Komisji ma szczególne znaczenie w odniesieniu do monitorowania po procedurze certyfikacji w celu określenia sprawiedliwych kryteriów oceny zgodności po obu stronach granicy.

Bruksela, dnia 21 września 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
